וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר' יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים [א]ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה ואמאי לימא לב בית דין מתנה עליהן אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי הרי פרה דלא שכיחא ותניא [ב][ג]פרה נפדית על כל פסול שבה [ד]מתה תפדה [ה]נשחטה תפדה *[ו]מצא אחרת נאה הימנה תפדה [ז]שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית שאני פרה [ח]דקדשי בדק הבית היא אי הכי מתה או נשחטה תפדה הא בעינן [ט]העמדה והערכה הא מני ר"ש היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה [י]קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אי רבי שמעון אימא סיפא שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית [כ]והתניא ר"ש אומר [ל]פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואמר ר"ל אומר היה ר' שמעון פרה נפדית על גב מערכתה אלא שאני פרה הואיל ודמיה יקרין אמר מר מתה תפדה [מ]וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אמר רב משרשיא [נ]משום עורה וקיימי ב"ד ומתנו אדעתא דעורה אמר רב כהנא אמרי אינשי מגמלא אונה איתיביה אמרו לו לר' שמעון מהו שיקרבו זה בזה אמר להו יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קריבין (א) אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהן ר' שמעון קאמרת ר"ש [ס]לית ליה לב ב"ד מתנה עליהן דאמר [ע]רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים נפדין תמימים ורבנן דפליגי עליה דרבי שמעון מאן נינהו אי נימא רבנן דקטורת

שאני

וכן שעירי ע"ז שאבדו. למאן דמפרש בפרק הוציאו לו (יומא דף ס.) דפר דקתני הכא הוא פר העלם דבר של צבור ניחא אבל למ"ד פר כ"ג תימה אמאי לא תני ליה פר העלם דבר בהדי שעירי ע"ז שרגיל לשנותם יחד כדקתני להו התם אמילתא דאחרים ועוד תימה מאי שנא דלא קתני פרי העלם דבר בלשון רבים כדקתני שעירי לשון רבים דמדקתני שעירי א"כ קסבר י"ב שבטים מביאים י"ב שעירים וה"נ מייתו י"ב פרים דשניהן שוין כדקתני פרק קמא דהוריות (דף ד:)[פ]:

אי הכי נשחטה תפדה הא בעינן העמדה והערכה. תימה דמשמע דאי קדשי מזבח היא ניחא והא רבי יוחנן אית ליה בפרק בתרא דתמורה (דף לב: ושם) דאחד זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה ומיהו יש לומר הך סוגיא אתיא כר"ל דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אבל קשה דמעיקרא פריך אביי דלא אמר לב ב"ד מתנה עליהן ולבסוף פריך דאפילו במידי דלא שכיח אמר לב ב"ד מתנה עליהן ועוד דסבר דפרה קדשי מזבח היא וכן במסקנא ובכל דוכתין מסקינן שאני פרה דקדשי בדק הבית היא וסתמא דהש"ס בפ"ק דחולין (דף יא. ושם) מפרש דטרפות פוסל בפרה משום דחטאת קרייה רחמנא לכן נראה דאביי ידע שפיר דפרה קדשי בדק הבית היא ומ"מ סבר דאין נפדית אלא מחמת לב ב"ד מתנה עליהן להכי פריך והרי פרה דלא שכיח פירוש שימצאו נאה ממנה אפילו הכי מסקי דעתייהו ואמר לב ב"ד מתנה עליהם משום דקדשי בדק הבית היא א"כ בקדשי מזבח נמי אי אמר לב ב"ד מתנה עליהן אית לן למימר אפילו במילתא דלא שכיח ומשני שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ואין צריך ללב ב"ד מתנה והשתא פריך אי הכי נשחטה תפדה אא"ב דמכח לב ב"ד נפדית כן דעתם להתנות ואי לאו תהא לדמי נסכים והוי כבעל מום מעיקרו דמודי ביה ר' יוחנן דלא בעי העמדה והערכה שפיר וא"ת ואי קדשי בדק הבית היא היכי פריך בסמוך וכי פודין את הקדשים להאכילם לכלבים הא של בדק הבית ודאי פודין דהא דאין פודין נפקא לן מואכלת ולא לכלביך (דברים יב) דכתיב בפסולי המוקדשים של מזבח כדמוכח בפרק ב' דבכורות (דף טו. ושם) דמההוא קרא נפקא לן גיזה וחלב של קדשי בדק הבית מותרים ואפילו קדם הקדישן למומן תנן התם דמותרין לאחר פדיונן בגיזה ועבודה ובהדיא קתני התם אם מתו יפדו יש לומר דמדרבנן אסור כדמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף כט.) גבי חמץ של הקדש והא דקתני אם מתו יפדו היינו מדאורייתא:

פרה מטמאה טומאת אוכלין. מפורש במקום אחר:

וכי פודין את הקדשים. ואע"ג דפלוגתא היא בפ"ב דבכורות (דף טו:) אפילו בקדם הקדישן למומן מ"מ סתם משנה התם (דף יד.) ובפרק הזרוע (חולין דף קל.) כמ"ד אין פודין:

משום עורה. הקשה הר"ר מרדכי מ"ש מהא דאמר [זבחים] (דף קג:) בכור שנטרף קוברים אותו עם עורו לפי שאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים ולא אמר שיפדו משום עורו ולמאי דפרישית שאין פודין מדרבנן בקדשי בדק הבית ניחא ולפיכך מותר ליהנות מעורה אבל התם דאין פודין מדאורייתא אסור גם העור:

רבי שמעון לית ליה לב ב"ד מתנה עליהם. ולא מצי לשנויי אבודין שאני דאבודין לעיל ודאי לא שכיחי דנזהרים לשמרן ביותר לפי שקדושתן מרובה שדמן נכנס לפני ולפנים א"נ איניהו גופייהו לא שכיחי דפר ושעיר של יום הכפורים אינן אלא פעם אחת בשנה וכן שעירי ע"ז לא שכיחי כלל אבל הכא אע"ג דמיירי נמי בשעיר החיצון של יום הכפורים מכל מקום שעירי מילואים שכיחי טובא ואבודין דידהו שכיחי ומסקי בית דין דעתייהו להתנות עליהן:

[ט]**הא דאמר לדמי עולה.** כי אמרי אלא קדוש קדושת הגוף היכא דאמר יהא להביא בדמיו עולה דכיון דאיהו חזי להכי לא מזבנינן ליה אבל אמר יהא לדמי נסכים אף על גב דנסכים נמי למזבח וקדושתייהו דמיין להדדי כיון דלא להכי חזי מזבנן וכל שכן היכא דמתנו ב"ד שיהו לדמי מותר תרומה שהיא לקיצי מזבח: **פר ושעיר של יוה"כ.** שהן חטאות הפנימיות[י]: **וכן שעירי ע"ז.** לצבור שחטאו בע"ז בהוראת ב"ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח לך [במדבר טו] ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת ועל מזבח הזהב כדאמר בזבחים בפרק ב"ש (דף לט:): **כולן ימותו.** דלא דמו לשעירי הרגלים דתנן בהו במתניתין [ב:] לא קרבו ברגל זה יקרבו ברגל אחר אבל אלו אינן ראויין עד יום הכפורים לשנה הבאה וכבר עברה לה שנה והוו להו מתרומה ישנה והלכך ימותו כדין חטאת שכפרו בעליה שהלכה למשה מסיני חמש חטאות מתות וזו אחת מהם[כ]: **שאין חטאת צבור מתה.** לא נאמרה הלכה דחמש חטאות אלא ביחיד. וטעמא דר"ש מפרש בהוריות (דף ו:) ובתמורה (דף טו:): **לימא לב ב"ד מתנה עליהן.** שיפדו בלא מום: **דלא שכיח.** הילכך לא [ל]חשוב ב"ד להתנות עליהן: **והרי פרה.** אדומה: **דלא שכיחא.** בכל ימי בית ראשון ובית שני לא עשו אלא שבע[מ]: **על כל פסול שבה.** אם אירע בה מום פסול תפדה: **נשחטה תפדה.** נשחטה חוץ למקומה: **ע"ג מערכתה.** בהכשר בהר המשחה ובמקום הבדוק לה מקבר התהום כדאמר בפרק בתרא דזבחים (דף קיג.): **אין לה פדייה עולמים.** מאחר שנעשית בהכשר גלאי הוא לאוקמה לחולין: **דקדושת בדק הבית היא.** כלומר אינה מקדשי מזבח ליקדש קדושת הגוף לפיכך נפדית בלא מום ואינה צריכה לב ב"ד: **העמדה והערכה.** שתעמוד על רגליה ויעריכנה הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן וגו': דר"ש במסכת תמורה בפרק בתרא (דף לג:): **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** אע"ג דאית ליה לר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טומאת אוכלין ויליף ליה מכל האוכל אשר יאכל (ויקרא יא) אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל ושאין אתה יכול להאכילו לאחרים אין קרוי אוכל במסכת מנחות בפרק המנחות והנסכים (דף קא:) ופרה איסורי הנאה היא: **מטמאה טומאת אוכלין.** אם נגע שרץ בבשרה וחזר ונגע בשרה באוכלין טימאתן: **הואיל ויש לה שעת הכושר.** לכך: **ואמר ריש לקיש.** מהו שעת הכושר שלה: **אומר היה ר' שמעון פרה.** שנשחטה כהלכתה על גב מערכתה: **נפדית.** אם מצא נאה הימנה. וסבירא ליה לר"ש העומד לפדות כפדוי דמי [ב"ק עו:] והויא ליה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים: **אלא.** לא תוקמה כר"ש והאי דקתני מצא נאה הימנה תפדה משום דלב ב"ד מתנה עליה אע"ג דלא שכיחא איידי דדמיה יקרין מסקי אדעתייהו לאתנויי: **האי תנא סבירא ליה וכו'** עד **באין מעמידין** לא גרסינן: **וכי קיימו ב"ד ומתנו.** משום הנאה פורתא דדמי עורה: **נימא.** להו ר"ש לב ב"ד מתנה שאם לא יקריב [ס]ברגל זה יקרב ברגל זה ולמה ליה לשנויי שינויא דחיקא כולן באין לכפר כו': [פ]**דלית תקנתא ברעייה.** הלכך מתנו עלה אבל תמידין דאית להו תקנתא ברעייה [ע]ולכשימותו יפדם לא קיימי בית דין ומתנו:

אלא

עין משפט
נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה ב ופ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה טז:
לד ב ג מיי' פ"א מהל' פרה אדומה הל' ח:
לה ד מיי' שם הל' ט:
לו ה מיי' שם הל' י:
לז ו מיי' שם הל' ט:
ז [מיי' שם הל"ז ופ"ב מהל' מעילה הל"ה]:
ח [מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הל' כה]:
לח ט מיי' פ"א מהל' פרה אדומה הל' ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' קריבין זה בזה אמר:

◆

מוסף רש"י

וכן שעירי ע"ז. לצבור שחטאו בע"ז בהוראת ב"ד, מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת (יומא סה.). **והפריש אחרים תחתיהן.** ונמצאו הראשונים (שם). **כולן ימותו.** דהוי לה חטאת שכפרו בעליה, וחמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכפרו בעליה ושעברה שנתה (שם ו.). **לנדבה.** לקיץ המזבח והיא קרויה נדבת צבור ובאה מן המותרים של כל הרעות האמורות בכל מקום (שם). **שאין חטאת צבור מתה.** וכי גמירי חמש חטאות מתות ביחיד גמירי (שם). **דקדשי בדק הבית היא.** לא קרבה למזבח, ולהכי קרי ליה בדק הבית, כלומר דדין בדק הבית אית לה (תמורה ב:) כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא, שהרי שחיטתה בהר המשחה (יומא מב.). **הא בעינן העמדה והערכה.** אין פודין את הקדשים לאחר מיתה מפני שכתוב בהן והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן, ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד (חולין פט.). **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** פרה אדומה אע"ג דאסורה בהנאה, מודה ר"ש דמטמאה טומאת אוכלין (מנחות קא.) ואע"ג דאמר ר"ש בפ"ק דבכורות (ט:) דאיסורי הנאה כגון שור הנסקל ועגל ערופה אין מטמאין טומאת אוכלין, ונפקא ליה מכל האוכל אשר יאכל, אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל, מודה הוא לפרה אדומה מקבל טומאת אוכלין לטמא אחרים (חולין פא.), ולא קשיא למה לי קבלה טומאה, היא גופה מטמאה אדם ובגדים, מפרשינן בס"פ בכריתות בפרק דם שחיטה (כב:) כגון בשר שחפהו בעיסת כזית בצק, אי משוית ליה אוכל מצטרף בהדי בצק ומקבל האי בצק טומאה אם יגע בטומאה ומטמא שאר אוכלין, ואי לאו אוכל הוא לא מקבל האי בצק טומאה, דלית ביה שיעור, וכי נגעו ביה אוכלין אחרים טהורים הן שאינם נוגעין בנבלה אלא בבצק (חולין פב.). **הואיל והיתה לה שעת הכושר.** לאכילה אף לעצמו משנשחטה (שם פא:) וירדה לה תורת אוכל (ב"ק עו:). **ואמר ר"ל.** אימת שעת הכושר היתה לה, דאומר היה ר"ש פרה נפדית אפילו נשחטה על גבי מערכתה כמשפט, אם מצא אחרת יפה ממנה, והוי שעת הכושר שלה, ואע"פ דלא נפדית אפילו הכי מצוי לה אוכלא הואיל וראויה לפדות (ב"ק עו: וכעי"ז מנחות קא. וחולין פב.). **תמידין שלא הוצרכו לצבור.** שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן החדש כדאמרינן בר"ה (ז. ובחים ו:) שבכל שנה היו נשארים ארבע טלאים, דאמרינן בפרק התכלת אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים, כי בכל יום היו נוטלין שנים ונוטלים שנים אחרים ונותנים תחתיהן תוך מיום אחרון של אדר שלא היו נוטלים אחרים תחתיהן, לפי שמכאן ואילך אין מביאין אלא מאותן הנקנין משקלים של שנה זו, דאמרינן במס' ר"ה אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה, ונשארו ארבע שלא הוקרבו, ולדברי ר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהם, אם הוצרכו הוצרכו ואם לא יפדו אין נפדין תמימים אלא ירעו עד שיסתאבו ואח"כ ימכרו (מנחות עט: מבח"י).

מסורת הש"ס

א) [תוספתא דפרה פ"ב], ב) [יומא מב. וש"נ], ג) [בכורות לג: חולין פב.], ד) [בכורות יד: תמורה לג:], ה) ב"ק עו. חולין פא: [מנחות קא: תוספתא דפרה פ"ו], ו) [פסחים כט. בכורות טו. תמורה יח. ל: לא.], ז) [עי' תוספות פסחים פא: ד"ה נטמא], ח) [זבחים ו: ע"ש מנחות עט: ע"ש], ט) [עיין עוד לעיל], י) ע"ל עיין לעיל, כ) [הוריות ו:], ל) בדפוסי' הגי' חסר, מ) [פרה פ"ג מ"ה], נ) עיין רפ"ל, ס) עיין לקמן יב., ע) בדפוסי' הגירסא ולכשיומתו, פ) וע"ע תוס' יומא ג. ד"ה פר, צ) [כט. וע"ש תוס' ד"ה אין וכו' דה"ק אין פודין מדרבנן וכו'],

◆

גליון הש"ס

גמ' מצא אחרת נאה הימנה. עיין לקמן דף טו ע"א תוס' ד"ה ללמדך:

◆

רבינו חננאל

וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמצאו בין למאן דאמר ימותו בין למאן דאמר ירעו עד שיסתאבו אמאי לא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם ונפדין תמימין. ופריק שאני אבודין, כלומר כיון דלא שכיחי דכל מאן דמפריש קרבן מזהר זהיר ביה. לפיכך אין לב ב"ד מתנה עליהן. ואקשינן והרי פרה דלא שכיחא ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה. מתה או נשחטה או מצא אחרת נאה הימנה תפדה לאו משום דאמרינן לב ב"ד מתנה עליהם. ואע"ג דלא שכיחא. שחטה ע"ג מערכתה אין לה פדיה עולמית. ופריק שאני פרה דקדשי בדק הבית היא דלעולם לפדיה קיימי: הא ר' שמעון היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה אבל קדשי בדק הבית אינן בכלל העמדה והערכה כלומר אפילו בלא העמדה אלא נשחטו נערכין ונפדין ומפורש בסוף תמורה. ואסיקנא והא לר' שמעון פרה נפדית על גבי מערכתה אמאי תני אין לה פדיה עולמית. אלא שאני פרה שנפדית על כל פסול שבה הואיל ודמיה יקרים. ואסיקנא לעולם אין פודין הקדשים להאכילן לכלבים והאי דקתני מתה תפדה משום עורה. וכדאמרי אנשי מגמלא אונא. ומותבינן לרבה ממתני' אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קרבין. אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואמאי ליבא להו לב ב"ד מתנה עליהן [ופריק ר' שמעון ל"ל לב ב"ד מתנה עליהם]. דאמרי משמיה דר' יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימין לדברי חכמים נפדין תמימין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com